

حسابداری مالی

اتحادیه کشوری موسسات و تشکل های قرآن و عترت

حسابداری عبارت است از یک سیستم اطلاعاتی که از طریق شناسایی، ثبت، طبقه بندی، تلخیص و گزارشگری رویدادهای مالی، اطلاعات لازم را در اختیار استفاده کنندگان اطلاعات حسابداری قرار می دهد.

معادله اساسی حسابداری

$$\text{سرمایه} + \text{بدهی‌ها} = \text{دارایی‌ها}$$

دارایی‌ها: اموال، مطالبات و سایر منابع اقتصادی متعلق به یک موسسه، که در نتیجه معاملات، عملیات مالی یا سایر رویدادها ایجاد شده و قابل تقویم به پول و دارای منافع آتی است، دارایی نامیده می‌شود.

بدهی‌ها: تعهداتی که یک موسسه در مقابل اشخاص و موسسات دیگر دارد و از معاملات و رویدادهای گذشته ناشی شده است و باید از طریق پول، تحویل کالا، انجام دادن خدمت یا انتقال سایر اقلام دارایی تسویه شوند، بدهی نامیده می‌شود.

سرمایه: حق مالی مالک یا مالکان یک موسسه نسبت به دارایی‌های آن، سرمایه نامیده می‌شود.

معادله اساسی حسابداری

$$\text{دارایی ها} = \text{بدهی ها} + \text{سرمایه}$$

تاثیر رویداد بر معادله حسابداری

تاثیر رویداد بر معادله حسابداری			شرح رویداد	ردیف
سرمایه	بدهی ها	دارایی ها		
سرمایه 100,000 ریال افزایش می یابد.	-	یک دارایی به نام وجه نقد 100,000 ریال افزایش می یابد.	آقای فرهادی مبلغ 100,000 ریال به عنوان سرمایه اولیه وارد موسسه نمود.	1
-	-	وسایل نقلیه 80,000 ریال افزایش می یابد و وجه نقد 80,000 ریال کاهش پیدا می کند.	یک دستگاه خودرو به مبلغ 80,000 ریال به صورت نقد خریداری شد.	2
-	بدهی ها (حساب های پرداختی) مبلغ 50,000 ریال افزایش می یابد.	وجه نقد 50,000 ریال افزایش می یابد.	مبلغ 50,000 ریال به صورت قرض از موسسه الف دریافت شد.	3
-	-	یک دارایی به نام حساب های دریافتی 30,000 ریال افزایش می یابد ولی وجه نقد 30,000 کاهش پیدا می کند.	مبلغ 30,000 ریال به قرض به موسسه ب داده شد.	4
-	-	وجه نقد 20,000 ریال افزایش می یابد و حساب های دریافتی 20,000 ریال کاهش پیدا میکند.	مبلغ 20,000 ریال از وجه قرض داده شده به موسسه ب دریافت شد.	5

رویدادهای مالی: رویدادهای مالی رویدادهایی هستند که حداقل بر یکی از عناصر معادله اساسی حسابداری (دارایی‌ها، بدهی‌ها و سرمایه) تاثیر بگذارند.

ماهیت حساب‌ها: از عناصر اساسی حسابداری، حساب‌های مربوط به دارایی‌ها ماهیت بدهکار و حساب‌های مربوط به بدهی‌ها و سرمایه، ماهیت بستانکار دارند. حساب‌های درآمد نیز از این نظر، مشابه حساب سرمایه، مانده بستانکار و هزینه‌ها برعکس سرمایه، مانده بدهکار دارند.

دوره مالی: دوره‌های زمانی مساوی را که برای آن گزارش‌های مالی جداگانه‌ای ارائه می‌گردد، دوره مالی می‌گویند. به هر دوره مالی که برابر یک سال کامل باشد، سال مالی می‌گویند.

تجزیه و تحلیل رویدادهای مالی

برای ثبت رویدادها در سند حسابداری، باید رویدادها به زبان حسابداری بیان شوند. زبان حسابداری، «بدهکار» و «بستانکار» است. مهمترین و اصلی‌ترین کار حسابداری این است که بتواند رویدادهای مالی را به زبان حسابداری (یعنی بدهکار و بستانکار) بیان کند. برای بیان رویدادهای مالی به زبان حسابداری دو مرحله زیر وجود دارد:

مرحله اول: تعیین اثرات رویدادهای مالی بر معادله اساسی حسابداری است.

آقای فرهادی مبلغ 100,000 ریال به عنوان سرمایه اولیه وارد موسسه نمود.	یک دارایی به نام وجه نقد 100,000 ریال افزایش می یابد.	سرمایه 100,000 ریال افزایش می یابد.
--	---	-------------------------------------

مرحله دوم: بیان اثرات رویدادهای مالی به زبان «بدهکار» و «بستانکار» است.

بدهی‌ها + سرمایه		دارایی‌ها =	
بستانکار ↑		بدهکار ↑	
بدهکار ↓		بستانکار ↓	

بیان اثرات رویدادهای مالی بر معادله اساسی حسابداری

افزایش هر دارایی را در سمت راست حساب (بدهکار) و کاهش آن را در سمت چپ حساب (بستانکار) ثبت می‌کنند. ولی افزایش بدهی‌ها و سرمایه را در سمت چپ آن (بستانکار) و کاهش آن را در سمت راست آن (بدهکار) ثبت می‌کنند.

دارایی‌ها (مثل صندوق)

عنوان حساب

سرمایه

بدهی‌ها (مثل حساب‌های پرداختی)

«زبان حسابداری زبان بدهکار و بستانکار است.»

قاعده بدهکار و بستانکار کردن حساب‌ها به صورت زیر است:

افزایش عناصر سمت راست معادله اساسی حسابداری یعنی دارایی‌ها را با بدهکار و کاهش آنها را با بستانکار نشان می‌دهند.

افزایش عناصر سمت چپ معادله اساسی حسابداری یعنی بدهی‌ها و سرمایه را با بستانکار و کاهش آنها را با بدهکار نشان می‌دهند.

اصول و نحوه تنظیم سند حسابداری

تعریف سند حسابداری: برای یک یا چند رویداد مالی که در موسسه اتفاق می‌افتد یک سند حسابداری یا برگه حسابداری تهیه می‌شود. بنابراین سند حسابداری یا برگه حسابداری، نوشته‌ای است که در آن آثار مالی یک یا چند رویداد مالی نوشته می‌شود.

مهم: ماده ۹ آئین‌نامه نحوه تنظیم و تحریر و نگاهداری دفاتر موضوع تبصره یک ماده ۹۵ قانون مالیات‌های مستقیم سند حسابداری را چنین تعریف می‌کند:

«برگ یا مدرک حساب یا سند حسابداری عبارت از نوشته‌ای است که در آن یک یا چند مورد از عملیات مالی و پولی و محاسباتی انجام شده به حساب‌هایی که حسب مورد بدهکار یا بستانکار گردیده تجزیه می‌شوند و چنین مدرکی پس از امضاء مرجع ذیصلاح و صدور آن قابل ثبت در دفاتر معین و روزنامه و کل است.»

اصول و نحوه تنظیم سند حسابداری

«چند نکته مهم»

- شماره سند حسابداری نشان‌دهنده این است که از ابتدای سال مالی تاکنون چند سند حسابداری صادر شده است. معمولاً برای هر رویداد مالی یک سند حسابداری صادر می‌شود. اما در بعضی شرایط می‌توان برای چند رویداد مالی یک سند حسابداری صادر کرد.
- در محل «تاریخ»، تاریخ وقوع رویداد، که همان تاریخ صدور سند حسابداری است، نوشته می‌شود.
- در ستون «کد حساب»، کد حسابی که بدهکار شده است نوشته می‌شود.
- در اولین سطر و در ابتدای حاشیه سمت راست ستون «شرح» نام حساب یا حساب‌هایی که بدهکار شده است نوشته می‌شود.
- پس از نوشتن نام حسابی که بدهکار شده است، نام حساب یا حساب‌هایی که بستانکار شده در زیر آن در ستون «شرح» نوشته می‌شود. نام حساب بستانکار باید حدود ۲ سانتی‌متر از حاشیه سمت راست ستون «شرح» فاصله شده است.
- همیشه اول حسابی که بدهکار شده است را می‌نویسند و بعد از آن حسابی که بستانکار شده است نوشته می‌شود.
- بعد از تنظیم موارد فوق، شرح مختصری از رویداد مربوطه نوشته می‌شود.

پس از اینکه رویدادهای مالی در سند حسابداری ثبت گردید، باید در دفاتر قانونی (دفتر روزنامه و دفتر کل) ثبت شود.

دفتر روزنامه: دفتر روزنامه دفتری است که کلیه رویدادهای مالی به ترتیب تاریخ وقوع در آن ثبت می‌شود.

دفتر کل: دفتر کل دفتری است که حساب‌های یک موسسه به تفکیک در آن نگهداری می‌شود. در دفتر کل برای هر کدام از حساب‌ها صفحات جداگانه‌ای در نظر گرفته می‌شود و تمام اقلام بدهکار و بستانکار هر حساب از دفتر روزنامه استخراج و در صفحه مربوطه در دفتر کل نوشته می‌شود.

دفتر روزنامه

صفحه:

بستانکار	بدهکار	عطف	شرح	شماره سند حسابداری
			منقول از صفحه قبل	
			جمع نقل به صفحه بعد	

«مانده‌گیری حساب کل»

برای مانده‌گیری حساب‌ها کافی است که جمع اقلام بدهکار و بستانکار ثبت شده در هر حساب را از یکدیگر کسر نمائید.

به عبارت دیگر، مانده یک حساب در دفتر کل در هر زمان عبارت است از مابه‌التفاوت جمع اقلام بدهکار و بستانکار ثبت شده در آن حساب تا آن مقطع.

دفتر قانونی

دفتر روزنامه

صفحه: 1

نام حساب: صندوق

شماره سند حسابداری	تاریخ	شرح	عطف	بدهکار	بستانکار	تشخیص	مانده
1	99/12/02	واریز به صندوق بابت سرمایه اولیه	1	900,000		بد	900,000
2	99/12/08	بابت خرید یک دستگاه خودرو	1		120,000	بد	780,000
3	99/12/09	بابت دریافت قرض از شرکت الف	1	80,000		بد	860,000
4	99/12/17	بابت پرداخت قرض به شرکت ب	1		600,000	بد	800,000
5	99/12/22	بابت دریافت بخشی از قرض داده شده	1	40,000		بد	840,000
6	99/12/24	بابت سرمایه‌گذاری مجدد مالک	1	22,000		بد	862,000
جمع							
				1,042,000	180,000	بد	862,000

تعریف تراز آزمایشی: تراز آزمایشی، جدولی است که فهرستی از نام و مانده حساب‌های دفتر کل در یک تاریخ مشخص در آن نوشته می‌شود.

- یکی از وسایلی که حسابداران برای آزمون صحت مدارک حسابداری مورد استفاده قرار می‌دهند، تراز آزمایشی است.
- تراز آزمایشی فهرستی است از مانده حساب‌های کل، که معمولاً در پایان هر ماه تهیه می‌شود.
- تهیه تراز آزمایشی به حسابداران امکان می‌دهد که از تساوی جمع مانده‌های بدهکار با جمع مانده‌های بستانکار اطمینان حاصل نمایند.

تراز آزمایشی دو هدف کلی زیر را تامین می‌کند:

1. اثبات تساوی اقلام بدهکار و بستانکار در دفتر کل
2. فراهم آوردن اطلاعات لازم برای تهیه گزارش‌های مالی پایان دوره

موسسه

تراز آزمایشی

در تاریخ 1399/12/29

ماندهٔ بستانکار	ماندهٔ بدهکار	نام حساب
	862,000	صندوق
	20,000	حساب‌های دریافتی
	120,000	وسایل نقلیه
	36,000	اثاثیه اداری
80,000		حساب‌های پرداختی
958,000		سرمایه
1,038,000	1,038,000	جمع

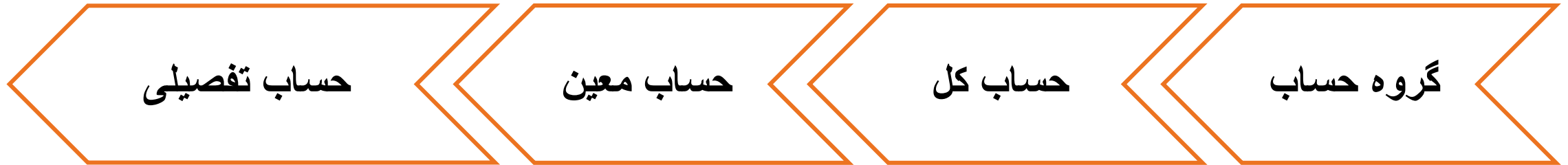
تراز آزمایشی

موسسه

تراز آزمایشی

در تاریخ 1399/12/29

مانده بستانکار	مانده بدهکار	گردش بستانکار	گردش بدهکار	نام حساب
	862,000	180,000	1,042,000	صندوق
	20,000	40,000	60,000	حساب‌های دریافتی
	120,000	0	120,000	وسایل نقلیه
	36,000	0	36,000	اثاثیه اداری
80,000		80,000	0	حساب‌های پرداختی
958,000		958,000	0	سرمایه
1,038,000	1,038,000	1,258,000	1,258,000	جمع

تعریف حساب کل: سرفصل حسابهای کل معمولاً از طرف مراجع ذیصلاح مانند سازمان حسابداری، سازمان حسابرسی، سازمان امور مالیاتی کشور و جوامع حسابداری معرفی می‌گردد. حساب کل در واقع سرفصل‌های استاندارد حسابداری هستند که به طور کل وضعیت حساب یک شرکت را نشان می‌دهند. در واقع حساب‌های کل نشان دهنده کلیت حسابها در گزارش‌ها از جمله ترازنامه می‌باشد. حساب‌های کل در حسابداری به دو بخش حساب‌های دائم و حساب‌های موقت تقسیم می‌شود.

تعریف حساب معین: حساب معین در سطح پایین تری نسبت به حساب کل قرار دارند. در واقع ریز حساب‌های کل هستند و چنانچه بخواهید گزارشی از حساب‌های کل ارائه دهید؛ حساب‌های جزئی تری نیاز است که از حساب‌های معین استفاده می‌کنیم.

تعریف حساب تفصیلی: حسابهای تفصیلی در واقع زیرگروه حسابهای معین می‌باشد یعنی زمانی که حساب موردنظر با حساب‌های معین هم مشخص نشود لازم است که حساب‌های تفصیلی هم به آن اشاره شود.

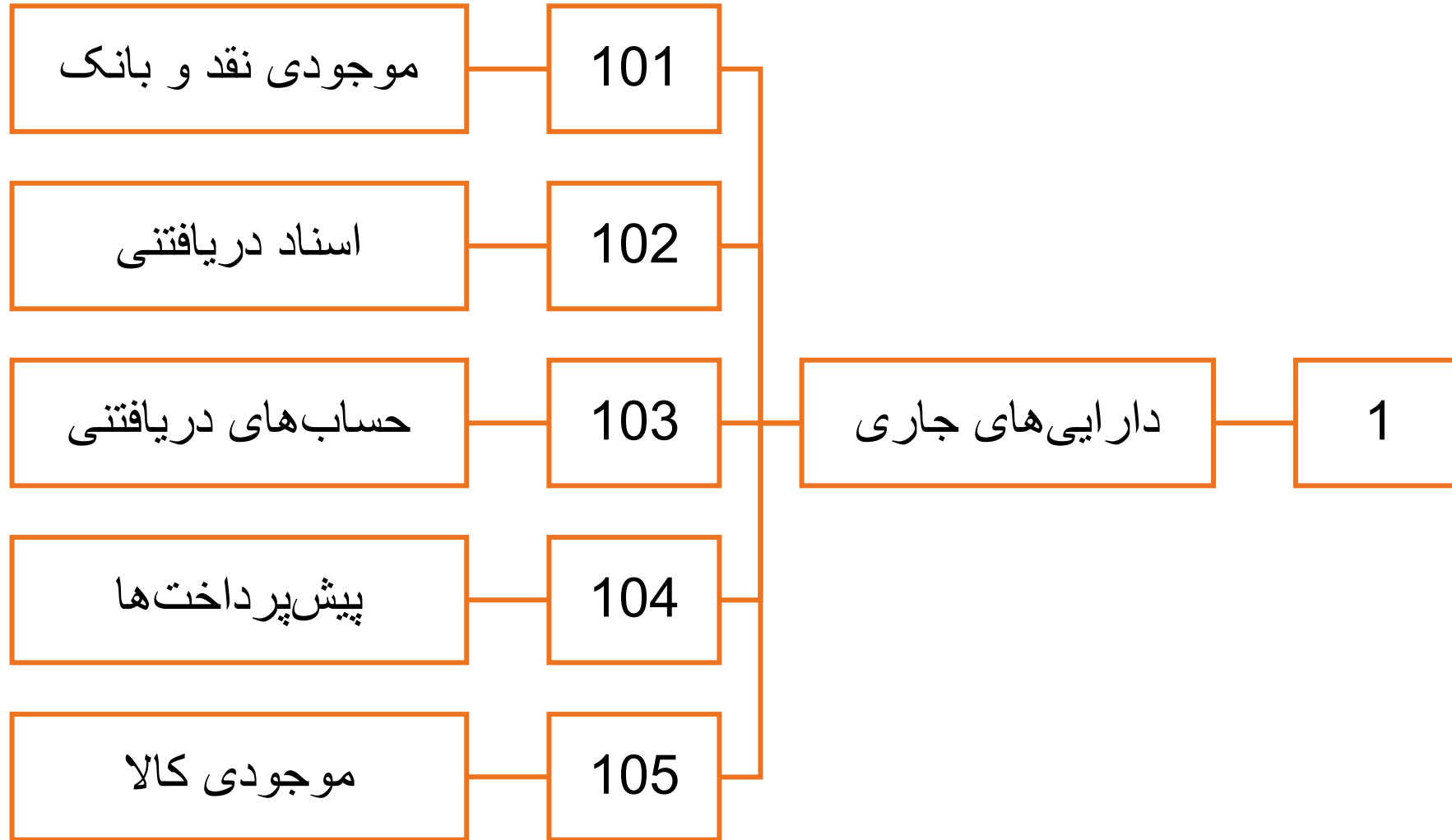

فهرست گروه حساب‌ها

نام حساب	شماره گروه حساب
دارایی‌های جاری	1
دارایی‌های غیرجاری	2
بدهی‌های جاری	3
بدهی‌های غیرجاری	4
حقوق صاحبان سرمایه	5
فروش و خدمات	6
هزینه‌ها	7
حساب‌های انتظامی و کنترلی	8

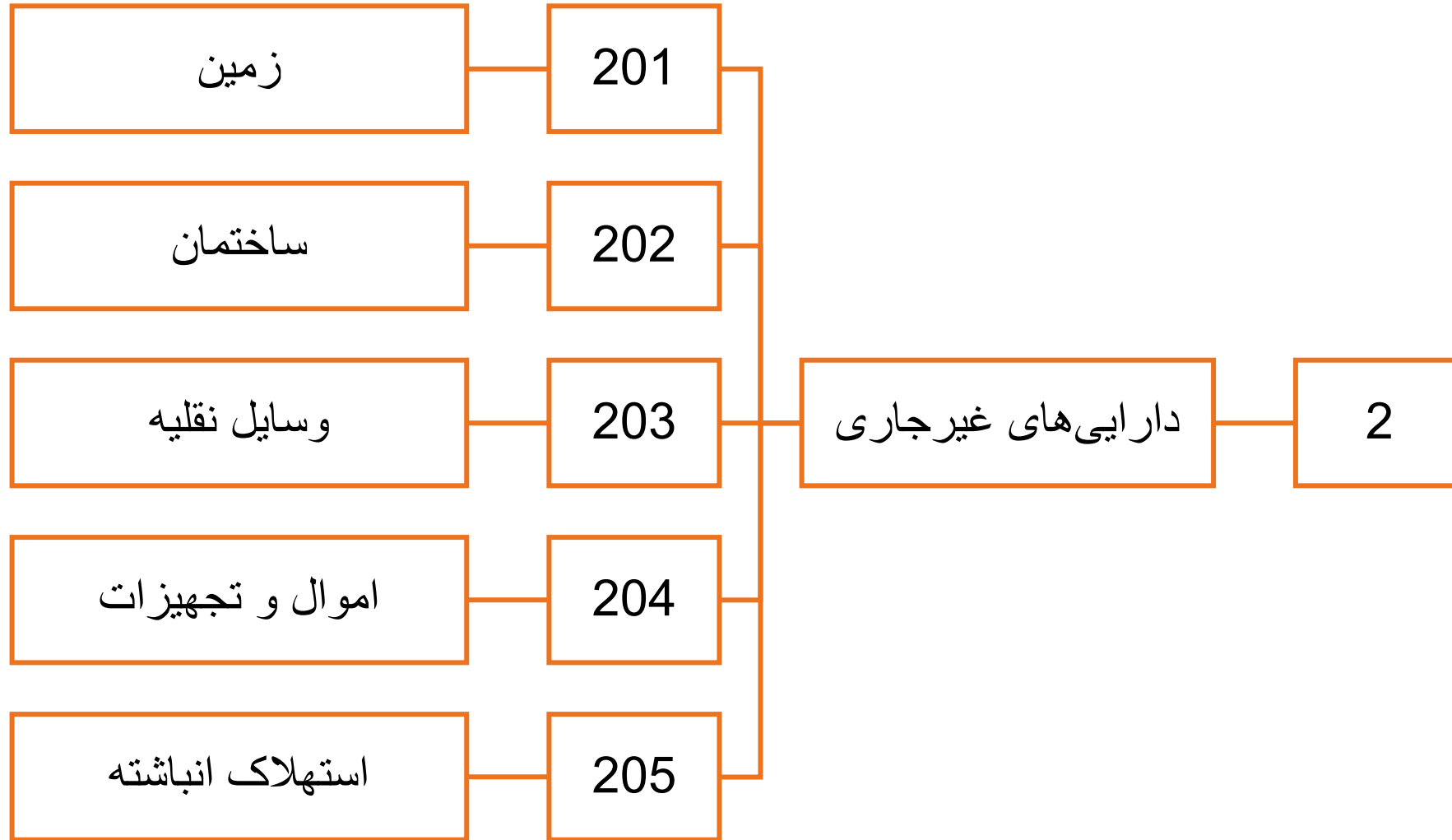

فهرست حساب کل دارایی‌ها جاری

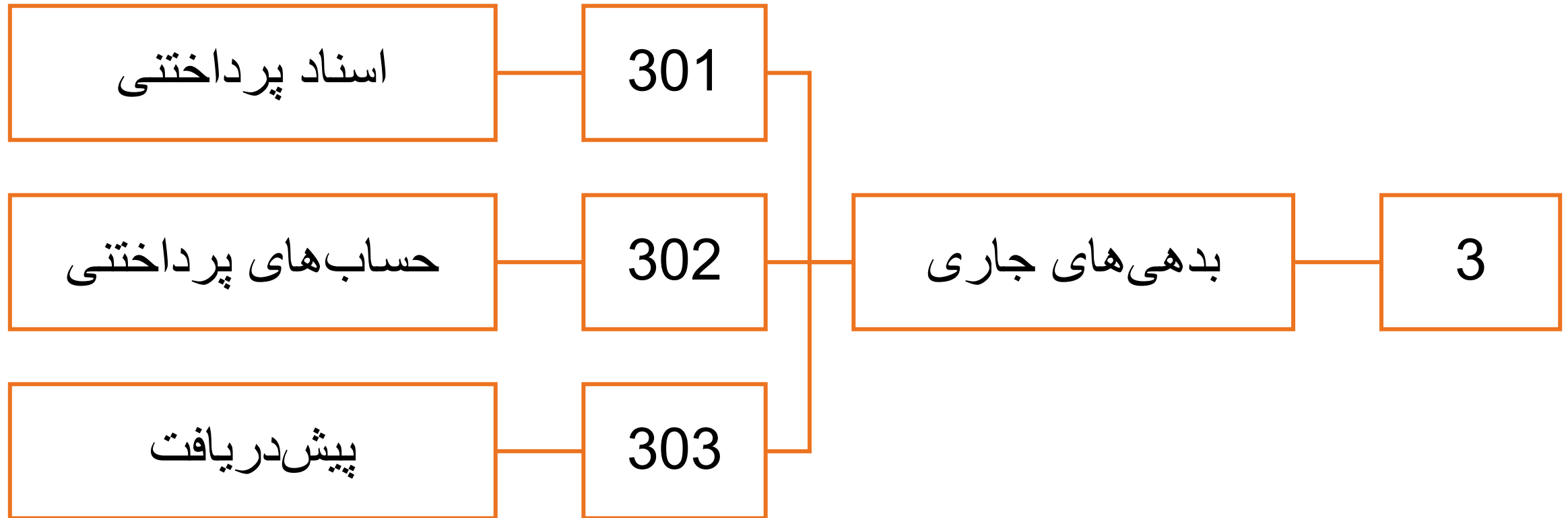

فهرست حساب کل دارایی‌های غیر جاری

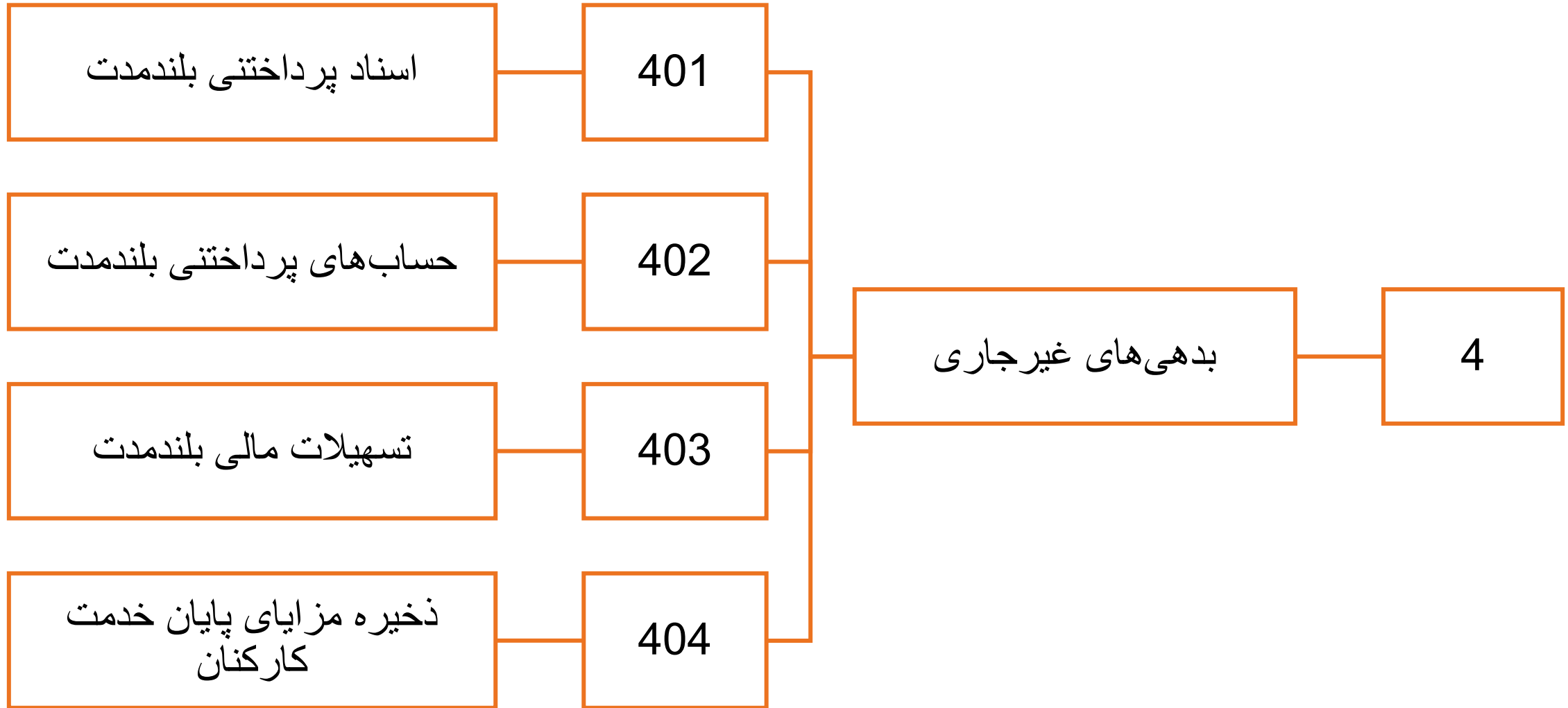

فهرست حساب کل بدهی‌های جاری

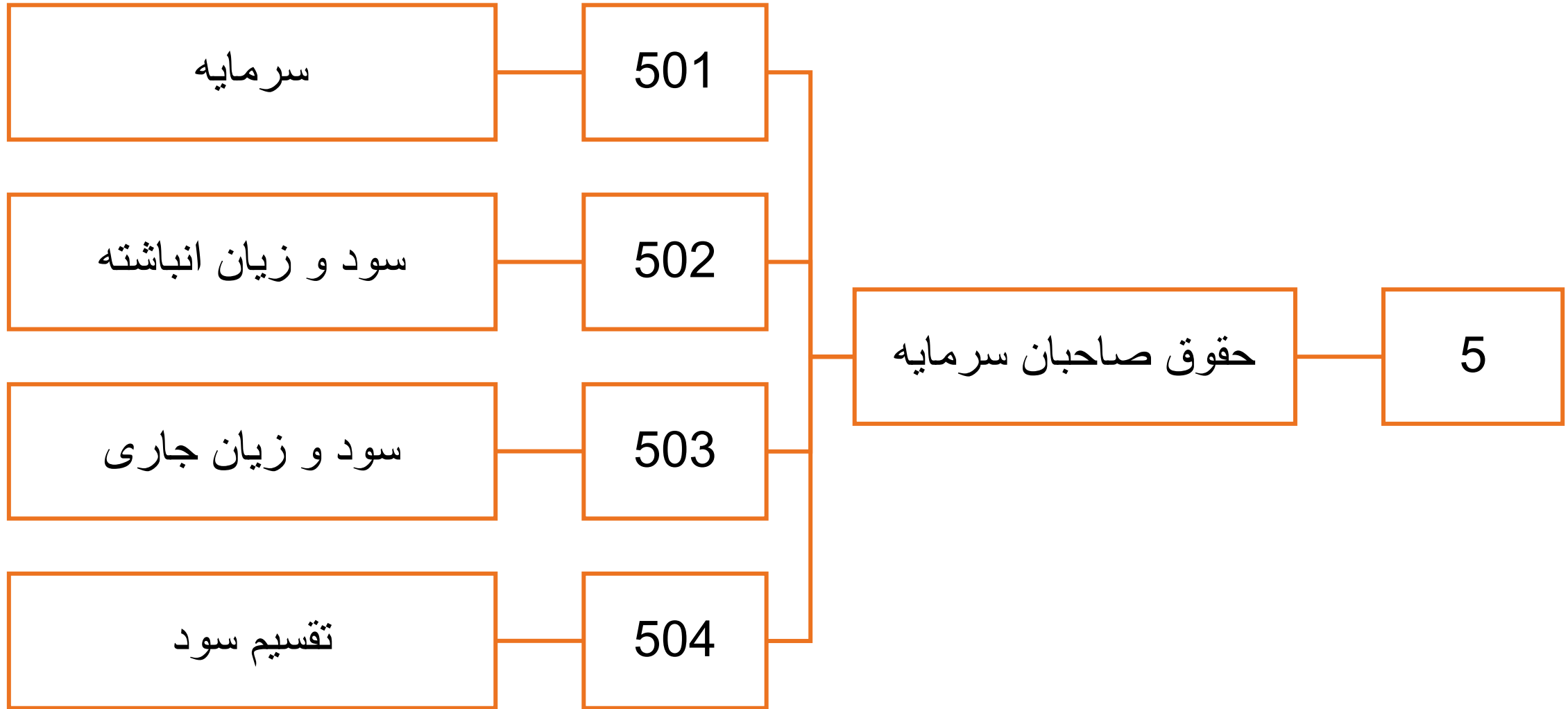

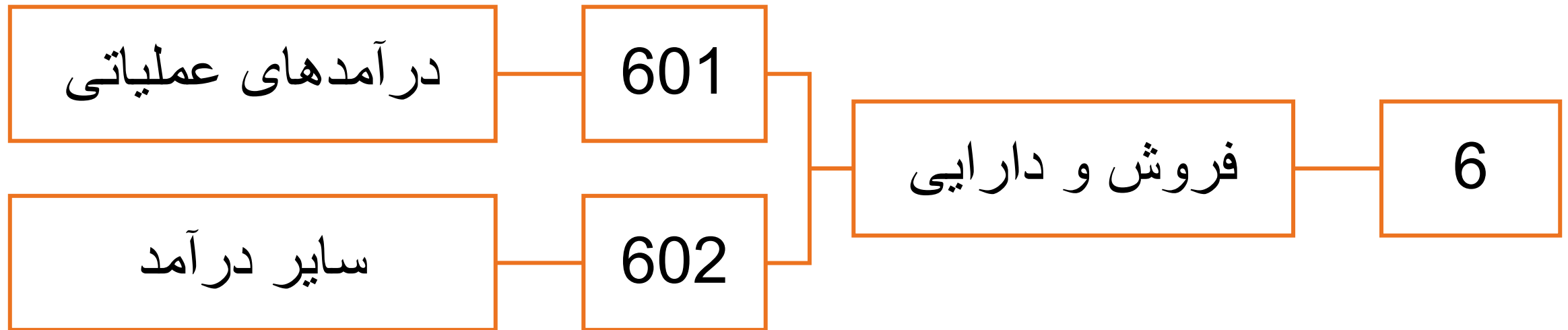
فهرست حساب کل بدهی‌های غیرتجاری

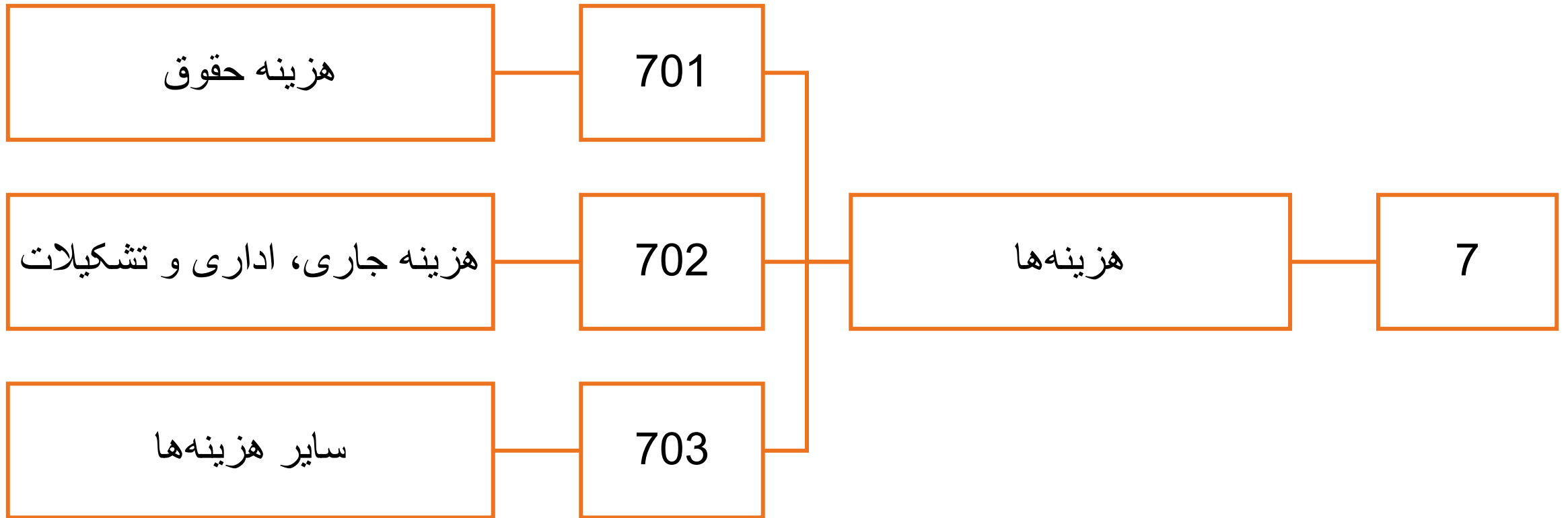
فهرست حساب کل حقوق صاحبان سرمایه

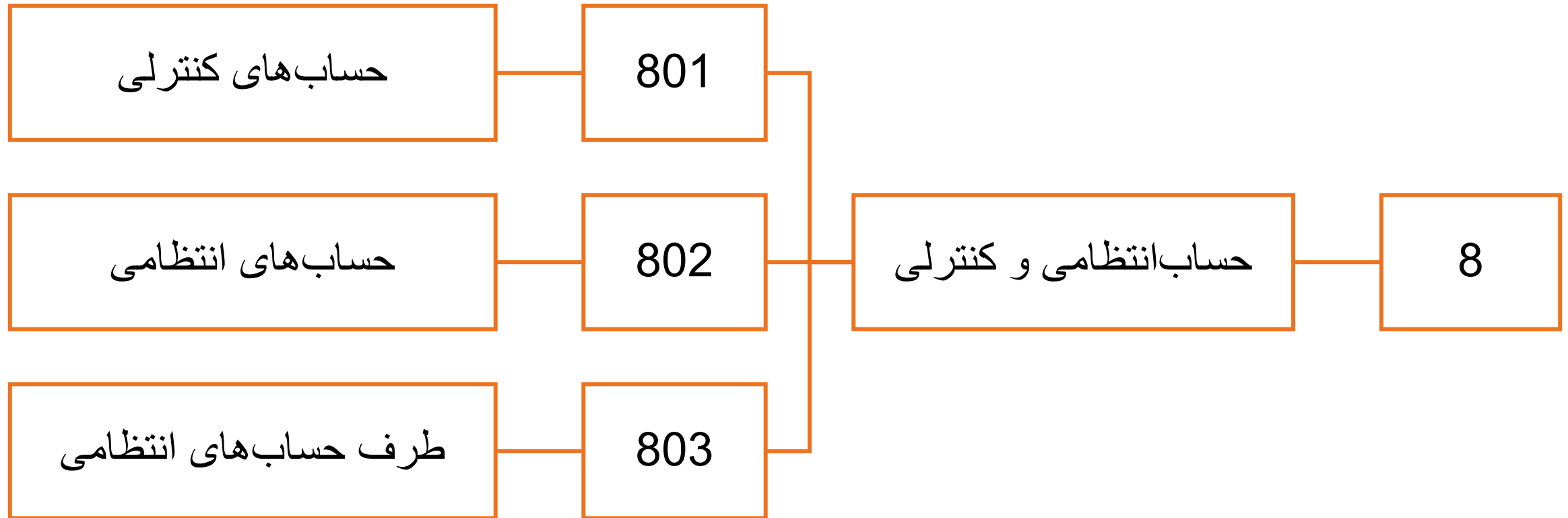

فهرست حساب کل هزینه‌ها

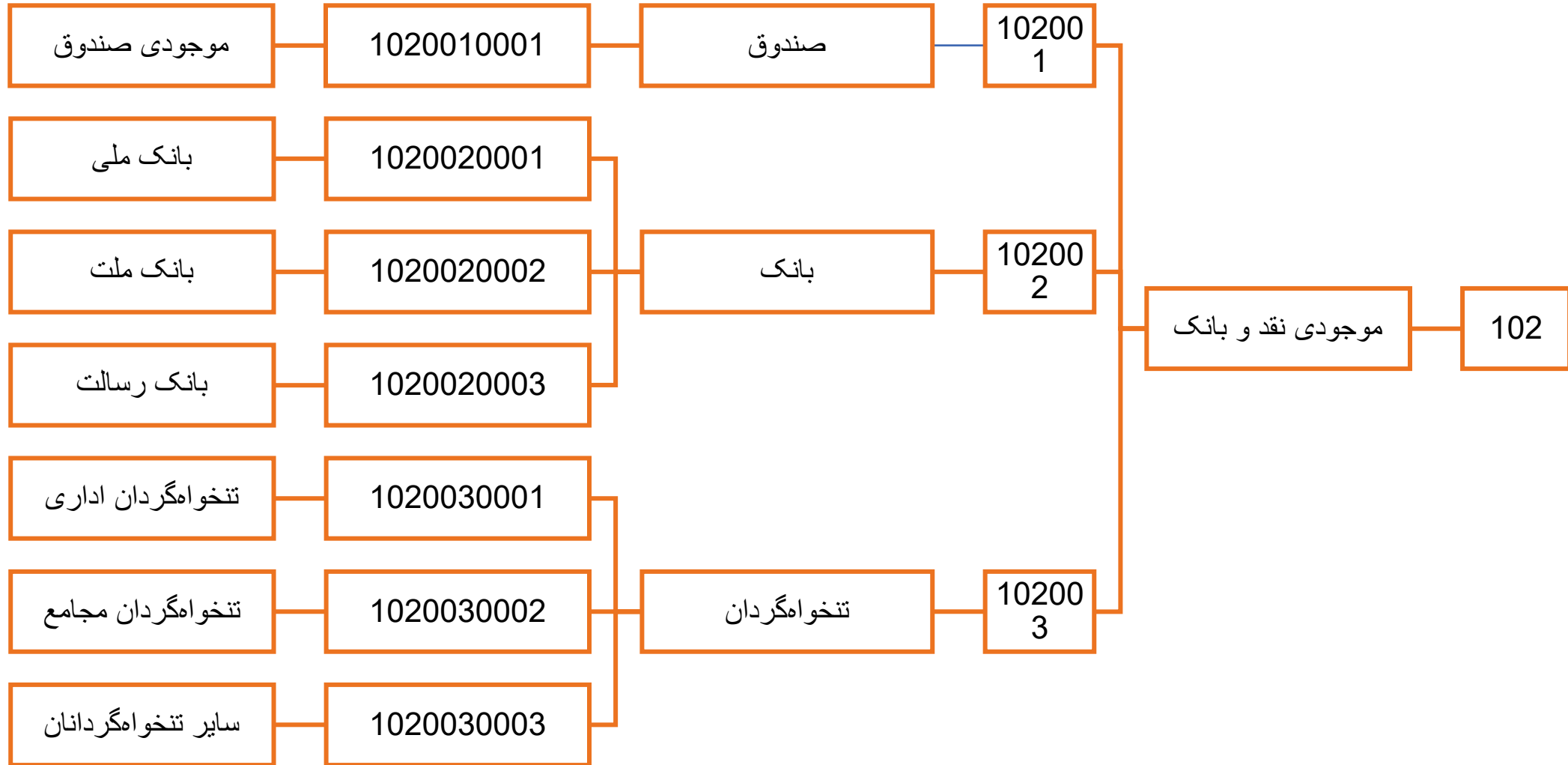

فهرست حساب کل حساب انتظامی و کنترلی

فهرست معین حساب کل موجودی نقد و بانک

صورت‌های مالی مهم‌ترین محصول سیستم اطلاعاتی حسابداری است و تهیه آن یکی از اصلی‌ترین وظایف حسابداران به‌شمار می‌رود. نتیجه و خلاصه تمام عملیات حسابداری در پایان هر دوره در قالب صورت‌های مالی اساسی ارائه می‌شود.

صورت‌های مالی اساسی عبارت‌اند از:

1. صورت سود و زیان
2. صورت وضعیت مالی یا ترازنامه

صورت سود و زیان

صورت سود و زیان بیانگر نتایج عملیات موسسه طی یک دوره مالی می‌باشد. برای اندازه‌گیری نتایج عملیات یک موسسه باید درآمدها و هزینه‌های یک دوره مالی با هم مقابله شوند. به گزارشی که مقابله درآمدها و هزینه‌های یک دوره مالی در آن صورت می‌گیرد صورت سود و زیان گفته می‌شود. صورت سود و زیان از روی تراز آزمایشی اصلاح شده تهیه می‌شود. در صورت سود و زیان، ابتدا درآمدها نوشته می‌شود و سپس هزینه‌ها از آنها کسر می‌گردد. با کسر هزینه‌ها از درآمدها سود (زیان) موسسه به دست می‌آید.

صورت سود و زیان

موسسه
تراز آزمایشی (اصلاح شده)
در تاریخ 1399/12/29

موسسه
صورت سود و زیان
برای دوره مالی منتهی به 1388/12/29

نام حساب	مانده بدهکار	مانده بستانکار
صندوق	224000	
حساب‌های دریافتی	140000	
اسناد دریافتی	120000	
زمین	400000	
وسایل نقلیه	280000	
حساب‌های پرداختی		110000
اسناد پرداختی کوتاه مدت		80000
اسناد پرداختی بلند مدت		140000
سرمایه		380000
برداشت		20000
درآمد ارائه خدمات		874000
هزینه حقوق		210000
هزینه تعمیرات		70000
هزینه آب و برق		40000
هزینه اجاره		80000
جمع	1584000	1584000

874000	درآمد خدمات
	کسر می‌شود هزینه‌ها
210000	هزینه حقوق
70000	هزینه تعمیرات
40000	هزینه آب و برق
80000	هزینه اجاره
(400000)	جمع هزینه‌ها
474000	سود خالص

ترازنامه گزارشی است که اطلاعات مربوط به منابع اقتصادی، تعهدات اقتصادی و حق مالی صاحب سرمایه را از گزارش دارایی‌ها، بدهی‌ها و سرمایه موسسه در یک تاریخ معین نشان می‌دهد.

موسسه

ترازنامه

در تاریخ 1399/12/29

<u>بدهی‌ها:</u>		<u>دارایی‌ها:</u>	
110000	حساب‌های پرداختی	224000	صندوق
80000	اسناد پرداختی کوتاهمدت	140000	حساب‌های دریافتی
<u>140000</u>	اسناد پرداختی بلندمدت	120000	اسناد دریافتی
330000	جمع بدهی‌ها	400000	زمین
<u>834000</u>	<u>سرمایه:</u>	<u>280000</u>	وسایل نقلیه
1164000	جمع بدهی‌ها و سرمایه	1164000	جمع دارایی‌ها